LEIDRAAD

PERSPECTIEFGESPREK

Hoe bied je, als onderwijsprofessional, perspectief aan jongeren die dreigen ongekwalificeerd uit te stromen?

Samen tegen schooluitval Oost-Vlaanderen

Dankwoord

Verschillende provincies hebben al initiatieven opgezet rond het concept van warme overdracht. Ze publiceerden leidraden, brochures, affiches en folders om (perspectief)gesprekken te voeren met jongeren die dreigen ongekwalificeerd uit te stromen. Deze acties en materialen vormden een inspiratie om ook in Provincie Oost-Vlaanderen actief aan de slag te gaan met vroegtijdig schoolverlaten, met als doel het aantal vroegtijdige schoolverlaters en jonge werkzoekenden zonder kwalificatie terug te dringen. We willen in het bijzonder Provincie Limburg en Provincie West-Vlaanderen bedanken voor hun ondersteuning en het aanleveren van materialen die als inspiratiebron dienden voor onze acties en publicaties.

Een werkgroep bestaande uit de OLB-ankers van Topunt vzw (iCLB Gent, GO! CLB Gent, VCLB Gent), het Steunpunt Leerrecht en Leerplicht, het Onderwijscentrum Gent en Leerwinkel De Stap Oost-Vlaanderen formuleerde waardevolle opmerkingen en aanvullingen, waarvoor dank. Ook medewerkers van andere CLB's leverden feedback op zowel de leidraad perspectiefgesprek als de uitstroombrochure. Dankzij hun input werd de nodige kritische blik vanuit het praktijkveld ingebracht. Bijzondere dank gaat tot slot naar het Flankerend Onderwijsbeleid van de Provincie Oost-Vlaanderen voor hun inzet en hulp bij het realiseren van deze publicatie.

INHOUD

Inleiding 04

Voor en door wie? 05

Wie is de vroegtijdige schoolverlater?
Wie kan dit gesprek voeren?

De 4 kapstokken 07

Kapstok 1: Een goede doorverwijzing is maatwerk 07

Kapstok 2: Hoe voer je een motiverend gesprek? 09

Basisprincipes
Fases van een waarderend perspectiefgesprek
Hoe omgaan met weerstand?

Kapstok 3: De uitstroombrochure 25

Het doel
De vorm en inhoud

Kapstok 4: Mogelijke uitkomsten van het gesprek 31

De mogelijkheid tot kiezen
6 verschillende uitkomsten van het gesprek

Warme overdracht 46

Wat is warme overdracht
Kenmerken van een warme overdracht

Inleiding

Te veel jongeren verlaten vroegtijdig de schoolbanken. Verschillende factoren kunnen hierin een rol spelen. Vaak is het een samenhang van omstandigheden thuis, op school, binnen de vriendengroep, het persoonlijk welbevinden enz. Factoren waar je als leerkracht, leerlingbegeleider, jeugdwerker, CLB-begeleider e.a. weinig of geen vat op hebt.

Ondanks de vele inspanningen van heel wat betrokkenen om jongeren gekwalificeerd te laten uitstromen, voelt ongekwalificeerd uitstromen voor veel jongeren, alsook voor hun omgeving, aan als falen. En niet zelden ook als een persoonlijke mislukking, waardoor het zelfvertrouwen en zelfbeeld een flinke deuk krijgen.

Vanuit het Oost-Vlaams Netwerk Samen Tegen Schooluitval geloven we sterk dat een toekomstgericht, positief gesprek, waarin mogelijke hulpbronnen aangereikt worden, een wereld van verschil kan maken. Door het voeren van zo een gesprek, krijgen jongeren de boodschap dat ze er niet alleen voor staan en dat er toch mensen zijn die in hen blijven geloven, ook al hebben ze het nu even moeilijk. Er wordt hen via deze weg letterlijk een perspectief geboden.

We overlopen de mogelijkheden voor hun toekomst en zetten deze om in kleinere haalbare stappen, die jongeren helpen om hun toekomst in eigen handen te nemen.

Voor wie?
Door wie?

Wie is die vroegtijdige schoolverlater?

Een vroegtijdige schoolverlater is een jongere die niet langer leerplichtig is en het Vlaamse secundaire onderwijs verlaat, zonder kwalificatie om te gaan werken of verder te studeren.

Onderstaande kwalificaties vallen onder het **Vlaamse kwalificatiecriterium**:

- **Diploma secundair onderwijs**
- **Studiegetuigschrift 2de leerjaar van de 3de graad beroepssecundair onderwijs**
- **Eindgetuigschrift deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso)**
- **Certificaat leertijd (Syntra)**
- **Getuigschrift opleidingsvorm 3 (OV3) buitengewoon secundair onderwijs (buso)**
- **Certificaat modulair stelsel van bso, dbso of buso OV3**

OPGELET!
Met de vernieuwing van het secundair onderwijs is het kwalificatiecriteirum veranderd.

Meer info: https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/samen-tegen-schooluitval/vroegtijdig-schoolverlaten/vroegtijdig-schoolverlaten-risicofactoren-en-kenmerken
en
https://vlaamsekwalificatiestructuur.be/

Voor wie? Door wie?

Wie kan dit gesprek voeren?

- Idealiter is dat een (onderwijs)professional die binnen de school of het netwerk van de jongere actief is en een (sterke) band met hem of haar heeft.
- De gespreksvoerder treedt op als coach, stelt maatwerk voorop en verwijst zo concreet en gericht mogelijk door, zonder het toekomstperspectief van de jongere uit het oog te verliezen of te sturend te werk te gaan.
- Onder (onderwijs)professionals verstaan we vooral de klastitularis, directie, leerlingenbegeleider of CLB-medewerker. Ook externe partners zoals NAFT, GTB, VDAB, transitietrajecten of Leerwinkel kunnen worden ingeschakeld. Dit is vooral nuttig wanneer de relatie tussen de jongere en de school of het CLB onder spanning staat.

TOP TIPS

Het is een gedeelde verantwoordelijkheid van school en CLB om te zorgen dat een afrondend en toekomstgericht gesprek plaatsvindt. Dit kan worden versterkt door hierover duidelijke afspraken op te nemen in de samenwerkingsovereenkomst.

* Volgens het Vlaamse kwalificatiecriterium

Hoe?
De 4 kapstokken

Kapstok 1

Een goede doorverwijzing is maatwerk

Een warme en transparante overdracht op maat van elke jongere is hét uitgangspunt van de gespreksvoerder

Een goede doorverwijzing is altijd maatwerk en wordt in elke regio op een eigen manier ingevuld, in nauwe samenwerking met lokale partners. Praten over de toekomst, kansen en mogelijkheden van een jongere heeft pas écht effect wanneer je weet naar wie je kunt doorverwijzen, wat een partner kan betekenen en hoe het lokale netwerk zich hiervoor wil inzetten.

Kortom: een warme en transparante overdracht op maat van elke jongere is essentieel.
Om dit te realiseren, formuleren we enkele belangrijke randvoorwaarden. We beseffen dat niet overal volledig aan deze voorwaarden kan worden voldaan. Laat ze vooral een inspiratiebron zijn om er, binnen lokale netwerken en samenwerkingen, extra aandacht aan te besteden.

- ✓ Onderwijs, welzijn en arbeidsmarkt kennen elkaar nog onvoldoende. In lijn met de 'warme overdracht' leert het lokale netwerk elkaar - en elkaars werking - beter kennen. Dit maakt de samenwerking gemakkelijker.

- ✓ Overloop samen de verschillende mogelijkheden en ga op zoek naar de manier van contact die het best bij de jongere past.

Kapstok 1

- Jongeren worden het best op een zo laagdrempelig mogelijke manier wegwijs gemaakt in de brede waaier aan mogelijkheden. Zo kunnen ze vlotter doorverwezen worden.
  Zo kan je bij de VDAB bijvoorbeeld op verschillende manieren inschrijven: online, telefonisch, of in de lokale werkwinkel.

- Er wordt ook best doorverwezen naar een concreet persoon. Zeker als de jongere het gesprek met deze dienst/partner/persoon alleen zal voeren. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan de jongerenconsultenten van VDAB.

TOP TIPS

Check bij de jongere of deze over de nodige, correcte informatie beschikt en vraag om dit ergens te noteren, waar hij of zij dit zeker niet zal vergeten. Hiervoor kan bv. het luikje 'jouw notities' worden gebruikt achteraan de uitstroombrochure voor jongeren.

Hoewel de regelgeving bepaalt dat 'leerloopbaanbegeleiding van niet-schoolgaande +18-jarigen' niet meer tot het takenpakket van het CLB behoort, vinden veel CLB-medewerkers het vanzelfsprekend dat jongeren die vroegtijdig de school verlaten toch nog bij hen langskomen met vragen over hun toekomstkansen. Het voelt voor jongeren nu eenmaal vertrouwder en makkelijker om informatie te vragen aan iemand die ze al kennen.

Hoe?
De 4 kapstokken

Kapstok 2

Hoe voer je een positief, motiverend gesprek?

Basisprincipes

Hoe voer je een perspectiefgesprek met een jongere die er van overtuigd is dat hij of zij gefaald heeft?

Wanneer je als leerloopbaanbegeleider in gesprek gaat met een vroegtijdige schoolverlater, zijn er verschillende valkuilen: de jongere overladen met goedbedoelde boodschappen, te veel informatie ineens aanbieden, je eigen frustraties laten doorschemeren of (impliciet) je normen, waarden en verwachtingen opleggen. Belangrijk om te onthouden is dat de **verantwoordelijkheid voor de keuze bij de jongere zelf ligt**. **Jouw rol is die van coachende en ondersteunende gesprekspartner**. Je kan en mag geen keuzes afdwingen, ongeacht je eigen oordeel of inschatting. Wat je wél kan doen, is aandachtspunten aanreiken en de jongere zo goed mogelijk begeleiden in het keuzeproces en de stappen die daarbij horen

Kapstok 2

Uit grote betrokkenheid en verantwoordelijkheidszin nemen begeleiders, leerkrachten en zorgcoördinatoren het keuzeproces van jongeren vaak (bewust of onbewust) op zich. Vergeet niet om jezelf telkens te herinneren aan jouw rol in dit verhaal. Door alternatieve mogelijkheden voor te stellen, verlicht je de druk bij zowel de jongere als bij jezelf. Zo creëer je meer ruimte en draag je bij aan een positief en ondersteunend begeleidingsproces.

Enkele tips en mogelijke valkuilen

- Bevestig dat je gelooft in de talenten of krachten van de jongere, nu of later.
- Stel aan de jongere voor om zich tijdens het gesprek te laten ondersteunen door een steunfiguur.
- Overloop diensten (en mensen) die de jongere nu of later kunnen ondersteunen.
- Het is belangrijk je bewust te zijn van je eigen referentiekader. Misschien vind jij het behalen van een diploma essentieel, maar te hard proberen overtuigen om niet te stoppen kan soms net een averechts effect hebben. Er bestaan veel verschillende wegen naar een kwalificatie, op korte, middellange of lange termijn. Een jongere kan er bijvoorbeeld voor kiezen om eerst werkervaring op te doen en later alsnog een diploma te behalen. Voor anderen is het al een grote stap om een activiteit te vinden die hen motiveert. Als begeleider ondersteun je de jongere in die zoektocht en overstap, los van je eigen overtuigingen.

Kapstok 2

- Maak voldoende tijd voor het gesprek en probeer af te ronden met een vervolgafspraak. Laat opnieuw de jongere deze afspraak noteren, op een voor hem of haar toegankelijke plaats.

- De gespreksvoerder kan aftoetsen of de jongere zelf aanbevelingen wil doen: wat heeft of had hij of zij nodig, wat had de school eventueel anders kunnen aanpakken, enzovoort. Dit zijn waardevolle vragen, al vormen ze niet het hoofddoel van het gesprek. Tegelijk toont de ervaring dat jongeren vaak graag hun stem laten horen en het belangrijk vinden dat hun mening telt voor de school, de leerlingbegeleider en de leerkrachten. Dat geeft hen het gevoel erkend te worden en dat de school ook in de toekomst voor hen een rol wil blijven spelen. Voor veel jongeren is dit een essentiële randvoorwaarde om mentaal klaar te zijn verdere stappen te zetten.

Laat "oplossingsgericht" de basis zijn van het gesprek

"Oplossingsgericht werken" vertrekt vanuit de idee dat er meerdere wegen zijn, die de jongere kan bewandelen om zijn of haar doel te bereiken. Daarbij houden we in gedachten dat de **jongere zelf in staat is om een keuze te maken, die het beste bij zichzelf past**. Het is dus van belang te erkennen dat de jongere over eigen hulpbronnen en competenties beschikt.

Kapstok 2

Self Determination Theory

(- Deci & Ryan[1])

De **Zelfdeterminatietheorie** of ABC-model gaat er van uit dat elke mens over 3 psychologische basisbehoeften beschikt:

- Autonomie
- verBondenheid
- Competentie

Als aan deze 3 behoeften voldaan is, leidt dit tot meer adaptief functioneren, een hoger welbevinden en meer mogelijkheden tot persoonlijke groei. Omgekeerd zal, wanneer één of meerdere van deze basisbehoeften 'gefrustreerd' zijn, het groeiproces en welbevinden van de persoon in kwestie belemmerd worden.

Daarnaast onderscheidt de Zelfdeterminatietheorie verschillende soorten motivatie. Hoe meer aan deze basisbehoeften voldaan is, hoe meer autonome of 'intrinsieke' motivatie er zal ontstaan, wat opnieuw het groeiproces en welbevinden van de jongere ten goede komt. (*)

1. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. American Psychologist, 55, 68-78.

(*) Voor meer informatie m.b.t. de Zelfdeterminatietheorie binnen de context van het Onderwijs: zie **https://kenniscentrumpotential.be/kenniscentrum/detail/zelfdeterminatietheorie**

Kapstok 2

Het aannemen van een **niet-wetende houding** - over wat de jongere wil en wat het beste bij hem of haar past - is belangrijk om de jongere in de expertrol te zetten van zijn of haar eigen keuzeproces. Zo voelen ze dat ze ernstig genomen worden. Het helpt als begeleider eveneens om niet te oordelen. Zo ligt de focus helemaal op het **doel: de gewenste toekomst van de jongere**. In het oplossingsgerichte denken, wordt aanbevolen om de eigen mening niet te uiten in deze gesprekken. Door gericht vragen te stellen, tracht je te achterhalen hoe de jongere bepaalde keuzes in het verleden gemaakt heeft.

Het kan zijn dat de jongere **expliciet jouw mening vraagt**. Tracht hierbij in te schatten welke (vertrouwens)relatie je tot de jongere hebt en wat de achterliggende motivatie is voor deze vraag. Bevraag dit eventueel expliciet. **Kader waarom het belangrijk is dat de jongere zelf tot bepaalde inzichten en keuzes komt** en wat het risico is voor diens eigen keuzeproces, indien men te snel de mening van anderen opzoekt. **Vanuit je vertrouwensrelatie kan je wel jouw visie op de situatie inbrengen**. Tracht dit dan ook op deze manier te kaderen en benadruk dat dit slechts één perspectief is.

Probeer tijdens het gesprek te begrijpen hoe de jongere tot dit punt is gekomen en wat hem of haar tot nu toe heeft geholpen om vol te houden. Richt je niet uitsluitend op de moeilijkheden. De kracht van een oplossingsgericht gesprek ligt juist in het verschuiven van de aandacht naar wat wél werkt, naar mogelijke oplossingen en kansen. Nodig de jongere uit om zelf te verwoorden wat hij of zij in de toekomst wil en hoe die gewenste toekomst eruitziet, en bouw van daaruit verder.

Voor veel jongeren is **taal niet het meest toegankelijke middel** om zich uit te drukken. Tracht bij deze jongeren ook visueel te werk te gaan. Laat hen bv. een moodboard maken, vraag naar namen van personen waar ze naar opkijken, werk met schaalvragen, laat hen een bepaalde plaats in de ruimte innemen om een antwoord duidelijk te maken, maak samen een schema met kernwoorden/dingen die de jongere belangrijk vindt, werk a.d.h.v. steekkaarten of talentenkaarten, maak gebruik van vragenlijsten en zelftestjes, ...

Kapstok 2

De fasen van het waarderend perspectiefgesprek

Verschillende factoren kunnen ervoor zorgen dat een jongere vroegtijdig met school stopt. Vaak maakt het netwerk (familie, vrienden...) rondom de jongere zich hierover zorgen. De opinie en het oordeel van dit netwerk heeft eveneens een invloed op de jongere.

Bij een perspectiefgesprek kan het voor een jongere ondersteunend zijn om samen met jou op zoek te gaan naar **momenten waarop hij of zij wél zin had in studeren, om iets te ondernemen**, enz. Probeer deze succesfactoren in het achterhoofd te houden, steeds mee te nemen, op te halen en expliciet te vermelden.

Er zijn verschillende manieren, tools, methodieken, ... om een toekomstgericht en motiverend gesprek te voeren zoals

Appreciative inquiry

(– Frank J. Barrett & Ronald E. Fry)

In dit werk vind je verschillende tips om een gesprek te voeren, op basis van de waarderende ondervraging.

Het **gesprek** delen we in in **4 fasen**

- ONTDEKKEN
- DROMEN
- DESIGN
- DOEN

Kapstok 2

Fase 1

ONTDEKKEN

Wat werkt? Wat is belangrijk? Wanneer zijn de behoeften vervuld?

Door middel van vragen, proberen we de jongere meer over zichzelf te laten ontdekken. Afhankelijk van hoe de jongere zich verhoudt ten opzichte van een schoolse context kunnen deze vragen variëren.

Als je terugblikt …

- was er een moment of een periode waarin je je goed voelde?
- één of meerdere momenten waarop je plezier en zin had om te studeren of een opleiding te volgen?
- wanneer was je geïnteresseerd in hetgeen dat verteld werd? Een bepaald vak of een bepaalde les die je leuk vond?

Vraag om niet enkel na te denken over vorig schooljaar, maar om ook **terug te blikken naar de jaren ervoor**, als hij of zij jonger was.

Als de jongere niet positief staat ten opzichte van een onderwijscontext, dan kan je vragen stellen zoals:

- Wat doe je graag?
- Zijn er dingen die je ooit gedaan hebt, die je fijn vond om te doen?
- Met wat hield je je graag bezig als kind?

Kapstok 2

Soms heeft de jongere ook hierop geen antwoord. Dan kan het helpen om (eventueel samen met) de jongere belangrijke figuren in zijn of haar omgeving te bevragen naar de interesse of talenten van de jongere. De inhoud van deze kleine bevraging, kan stof tot reflectie bieden tijdens jouw begeleiding.

Wanneer de jongere zich openstelt en jou vertelt wat hij of zij leuk vond vroeger, kan je hierop inpikken:

- Wat maakte dat je je toen goed voelde?
- Wat sprak jou hier in aan?
- Wat triggerde jou?
- Hoe voel je je nu dat je daarnaar terugblikt?
- Wat zegt dit over wat voor jou heel belangrijk is?

- Kun je me hier wat over vertellen?
- Wanneer was dat?
- Waar was dat?
- Wat gebeurde er?
- Wie speelde op dat moment een belangrijke rol in je leven?
- Wat was zo bijzonder aan deze persoon?

TOP TIPS

Vrijetijdsbesteding kan een haalbare eerste stap zijn voor jongeren die nog niet klaar zijn voor school of werk. Forceer het proces niet. Via hobby's en activiteiten kan je jongeren op een positieve manier weer in beweging krijgen.

Kapstok 2

Fase 2

DROMEN

Stel, je gaat met een teletijdmachine naar het jaar 2040(*) ...
Hoe ziet je leven er dan uit? Wat zie je jezelf dan doen?
Welke mensen zijn dan belangrijk voor je?

·(*) Het jaar 2040 is slechts een voorbeeld. Bekijk met de jongere hoe ver/nabij in de toekomst hij of zij zich een beeld kan vormen en gebruik dit dan als referentiepunt.

·Het doel van deze oefening is vooral, samen met de jongere, een 'ideaal' toekomstbeeld te creëren, om vervolgens te kijken of en wanneer dit doel realiseerbaar is en welke stappen de jongere hiervoor kan zetten in de tussentijd.

Ook hier kan het helpen om de zaken te visualiseren. De jongere kan eventueel een collage, moodboard, tekening, ... maken.

Kapstok 2

Fase 3

DESIGN

In deze stap delen we het gewenste toekomstbeeld van de jongere op in **deeldoelen**

Bespreek per deeldoel welke tussenstappen er nodig zijn om dit doel te behalen.
Ook hier kan het helpen om dit in een **stappenplan** te **visualiseren**.

Het is belangrijk om de **jongere zelf te laten nadenken,** het opzoekwerk te laten doen, de nodige info te verzamelen en tot de tussenstappen te komen. De mate waarin je hierin begeleidt en ondersteunt stem je af op de mogelijkheden en vaardigheden van de jongere.

Vragen die je hier kan stellen zijn:

- Omcirkel/duid aan wat voor jou het belangrijkste doel is. Rangschik de doelen in volgorde van belangrijkheid voor jou.
- Wat is de ideale situatie?

Toets samen af wat haalbaar is.

- Welke stappen zijn er dan volgens jou nodig om dit doel te bereiken? Wat heb je zeker nodig? Wie kan jou hierbij helpen?
- Welke zaken zouden jou kunnen tegenhouden? Wat zou ervoor zorgen dat je opgeeft of iets niet doet? Hoe zou je dat kunnen vermijden? Wat kan je doen als dit toch gebeurt?

Kapstok 2

Benadruk dat moeilijkheden of (tijdelijk) opgeven, **geen falen betekent** en ook niet het einde van de rit hoeft te zijn. Beklemtoon dat er altijd oplossingen zijn en dat de keuze bij de jongere ligt, om de draad terug op te pikken.

Vaak zien mensen externe factoren als de oorzaak van hun tegenslagen. Ze worden geconfronteerd met omstandigheden, regels en gedrag van anderen, die zij niet kunnen veranderen. Probeer de jongere duidelijk te maken dat er in elke situatie bepaalde zaken zijn, waarover hij of zij wél zelf controle heeft.

Een helpend beeld en kader hierbij is 'The Circle Of Influence' - Covey.

Herleid de focus van het gesprek steeds naar datgene waar de jongere wél zelf controle over heeft.

Bespreek met de jongere ook telkens op wie ze, binnen hun netwerk, beroep kunnen doen. Niet enkel voor het ondernemen van stappen, maar ook wanneer het moeilijk gaat. Maak weerstand en negatieve overtuigingen hieromtrent bespreekbaar.

- Wie kan jou hierbij helpen?
- Wat maakt dat je niet naar x een bericht zou sturen, als je op probleem y botst?
- Wat zou er gebeuren als je dat wel zou doen?

Kapstok 2

Vaak is het behalen van een kwalificatie een belangrijk doel in het creëren van het gewenste toekomstbeeld van de jongere. Daarom is het van belang om de jongere voldoende te informeren over de opties, om zo tot samen tot een gefundeerde keuze te komen. Gebruik hiervoor

DE UITSTROOMBROCHURE*

Dit is een praktisch overzicht dat je - à la minute - tijdens een gesprek met de jongere kan overlopen, om zo de verschillende opties te bekijken.

We voorzien zowel een beknopte versie voor de jongere als een begeleidersversie, met wat extra uitleg en informatie.

De uitstroombrochure omvat voornamelijk verschillende wegen naar een kwalificatie, maar bevat ook de nodige informatie indien de jongere aan het werk wil.

*zie Kapstok 3

Kapstok 2

Fase 4

DOEN

Wat is nu de eerste concrete stap?

Bekijk samen met de jongere hoe die zijn of haar stappenplan praktisch kan aanpakken. Spreek af wanneer de jongere de eerste stap van het proces zou kunnen zetten en wanneer jullie samen de vooruitgang kunnen evalueren.

Laat ook hier de jongere **zelf eerst nadenken**.

Stel vragen zoals:

- Welke zijn de eerstvolgende stappen?
- Wanneer zou je deze kunnen zetten?
- Wat kun je vandaag al doen om jouw toekomstdroom te realiseren?
- Wanneer en hoe spreken we af om dit op te volgen? Laat jij zelf iets weten of informeer ik bij jou hoe het gelopen is?

Kapstok 2

Hoe omgaan met weerstand?

Negatieve overtuigingen

Bij elke stap in het proces kan je botsen op weerstand van de jongere. Vaak is dit te wijten aan negatieve overtuigingen, die de voortuitgang in het proces belemmeren. Tracht samen met de jongere te achterhalen, waarom hij of zij iets niet wil doen en welke overtuiging hierbij aan de basis ligt.

Daag deze overtuigingen uit.

- Wat heb je ooit meegemaakt/gehoord/gezien dat geleid heeft tot deze overtuiging?
- Wat zou er kunnen gebeuren?
- Hoe weet je zeker dat dit zal gebeuren?
- Wat zijn nog mogelijke situaties?
- Op wat baseer je je om deze overtuiging te staven?

Vertel hierbij expliciet dat het **niet jouw bedoeling is om het eigen oordeel van de jongere in vraag te stellen**, maar wel dat je probeert te voorkomen dat de jongere - door deze overtuigingen - zichzelf vastrijdt. Ga samen op zoek naar alternatieve gedachten en mogelijkheden. Merk je dat deze overtuigingen diep geworteld zitten en ingebed zijn in een breder trauma of psychische problematiek, verwijs de jongere dan door naar de gepaste (psychologische) hulpverlening.

Kapstok 2

Wil de jongere in het geheel niet geholpen worden?

Vraag dan of je enkel de brochure eens mag tonen en toelichten.

Geef de brochure dan ook mee of stuur hem digitaal door, zodat de jongere de informatie kan bekijken als en wanneer die er klaar voor is.
Ontstaan er ondertussen spontaan vragen? Pik hier dan op in. Of vraag de jongere of je hem of haar in iets praktisch en concreets kan ondersteunen (bv. inschrijven bij de VDAB).

Bevraag wat je wél voor de jongere kan doen.
Dit kan dan vervolgens als ingang dienen voor gesprek.

Als de jongere zich blijft afschermen, respecteer dit en dring je niet op. Maak duidelijk aan de jongere én zijn omgeving (waaronder ook professionals die nog wel contact hebben) dat je steeds bereikbaar bent voor vragen of hulp. Wanneer het kan, neem na een tijdje zelf opnieuw even contact op: "hoe gaat het ondertussen?"

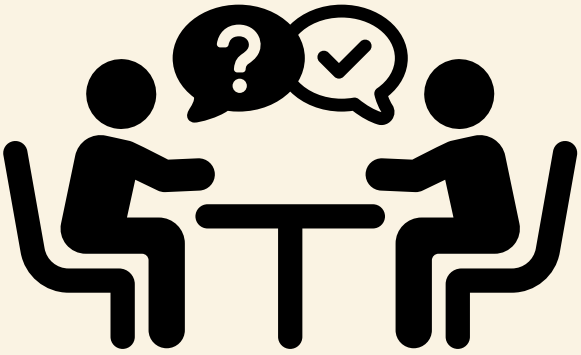

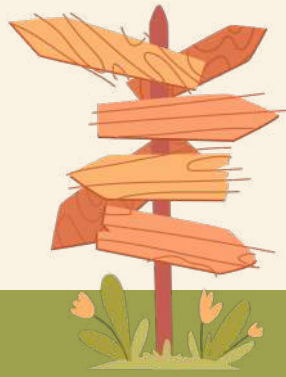

Kapstok 2

TOP TIPS

Worstel je als begeleider met het evenwicht tussen aanklampend zijn vs. grenzen bewaken en steunend vs. sturend zijn?
Bekijk dan het kader van de 'Nieuwe autoriteit & geweldloos verzet/verbindend gezag' (Haim Omer). Dit kader biedt mooie en concrete handvaten over hoe we als ouder, leerkracht of begeleider onze jongeren kunnen ondersteunen binnen afgebakende grenzen.

Nuttige links:

https://www.opgroeien.be/kennis/themas/nieuwe-autoriteit-geweldloos-verzet-en-waakzaam-zorgen
http://www.nagvopschool.be/
https://www.nieuweautoriteit.be/

Hoe?
De 4 kapstokken

Kapstok 3

De uitstroombrochure

Het doel

Sommige jongeren roepen het van de daken: "Ik stop met school ... ik maak werk van mijn toekomst, ik kies voor ..." Andere jongeren haken stilletjes af. Ze blijven thuis, brengen een ziektebriefje binnen of wachten gewoon de tijd af. Soms gaat het om een opname in de jeugdpsychiatrie of voor medische zorg, soms om een verhuis naar een andere stad en dus ook een nieuwe school. Dan denken ze al snel: "Waarom nog moeite doen? Binnenkort ben ik hier toch weg."

De uitstroombrochure is bedoeld om **samen met de jongere de verschillende mogelijke opties, op een visueel overzichtelijke manier, te overlopen.**

Kapstok 3

Vele jongeren staan onvoldoende stil bij de verschillende **praktische, financiële** maar ook **mentale gevolgen** van vroegtijdig schoolverlaten. Een jongerenbrein is dan ook op dat moment 'geprimed' tot het overschatten van de eigen kennis en focust zich meer op de korte dan op de lange termijn. Ze onderschatten ook de drempels en financiële implicaties die deze keuze inhoudt.

Om jongeren te helpen een geïnformeerde keuze te maken en hun prioriteiten te bepalen, is deze informatie van cruciaal belang.

Wanneer duidelijk is of de jongere kiest om verder te studeren of liever te gaan werken, kan je met de brochure de mogelijkheden bekijken en, indien nodig, doorverwijzen naar de juiste partner.

Zorg in elk geval voor een **warme overdracht** en tracht de **verbindende figuur** te blijven, bij wie de jongere terecht kan.

Maak afspraken over wie het traject van de jongere verder opvolgt.

Kapstok 3

De vorm en inhoud

- De uitstroombrochure zelf kan in booklet vorm meegegeven worden aan de jongere en/of digitaal doorgestuurd worden. De digitale versie voorziet in klikbare links.
- De begeleidersversie van de uitstroombrochure biedt extra randinformatie voor begeleiders, die nuttig kan zijn tijdens het overlopen van de brochure voor jongeren.

De uitstroombrochure start met het overlopen van de belangrijkste **korte- en lange termijn gevolgen** van het uitstromen zonder kwalificatie. Neem voldoende de tijd om met de jongere stil te staan bij wat dit dan concreet, voor hun situatie, zou betekenen.

Verder in de uitstroombrochure wordt er ingezoomd op de diverse opties die een jongere kan verkennen bij het uitstippelen van zijn of haar toekomstpad.

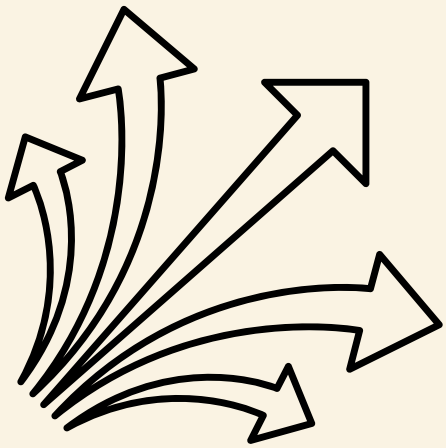

Kapstok 3

De **verschillende mogelijkheden** binnen de uitstroombrochure zijn

- **Ik wil verder leren op school of in een centrum**
- **Ik wil verder leren thuis op zelfstandige basis**
- **Ik wil verder leren combinatie op school en op de werkvloer**
- **Ik wil een opleiding volgen om te kunnen gaan werken**
- **Ik wil gaan werken en zie later wel verder**
- **Ik heb hulp nodig om een beslissing te kunnen nemen**

Opmerkingen:

- De brochure start met 'verder leren op school of in een centrum'. We gaan er van uit dat jongeren - die niet weten wat ze willen - niet meteen een hele brochure met opties zullen doornemen.
- Voor meer informatie over vrijetijdsbesteding, cursussen e.d., verwijzen we graag naar de Leerwinkel De Stap. Niet actief in Oost-Vlaanderen? Ga dan op zoek naar een leerwinkel in jouw buurt.

Kapstok 3

Onze sector evolueert voortdurend en kent veel projectmatig aanbod. Daarom focussen we in de uitstroombrochure op de belangrijkste 'hoofdopties'. Voor de nieuwste en tijdelijke initiatieven voorzien we duidelijke verwijzingen, zodat je altijd de meest actuele informatie terugvindt.

Belangrijke aandachtspunten

Informatie uit de brochure kan steeds wijzigen. Leg hiervoor de nodige voorzichtigheid aan de dag en **check alle informatie dubbel**.

Heel belangrijk om te vermelden is dat stoppen met school zonder diploma of certificaat **geen recht meer geeft op een inschakelingsuitkering**. Afhankelijk van het verloop van het gesprek kan je deze informatie aan het begin of aan het einde van het gesprek meedelen.

Dit illustreert meteen de complexiteit van de federale en Vlaamse regelgeving en de verschillende begrippen. Zo geven sommige certificaten wél recht op een inschakelingsuitkering, terwijl de meeste deelcertificaten dat niet doen. Ook kan het voor sommige jongeren mogelijk zijn om op basis van hun eindkwalificatie in een maatwerkbedrijf aan de slag te gaan, terwijl anderen daar niet voor in aanmerking komen.
Daarnaast is de taakverdeling gewijzigd: de RVA speelt een andere rol en de VDAB is nu bevoegd voor het al dan niet toekennen van een uitkering. De meest actuele informatie vind je altijd terug op de webpagina van de RVA:

https://www.vlaanderen.be/inschakelingsuitkering-voor-werkzoekende-schoolverlaters

Kapstok 3

Vervolgafspraken

Uitstroombegeleiding en het voeren van een perspectiefgesprek slagen zelden in één contactmoment. Plan daarom aan het einde van elk gesprek, indien nodig, een vervolggesprek in. Zo laat je zien dat je het proces belangrijk vindt en dat je de jongere actief wilt blijven ondersteunen bij het ontdekken van de beste perspectieven.

Vasthouden, aanklampend werken en opvolgen is de boodschap: **Je geeft de jongere niet op - je gelooft in de jongere**. Zo voeg je ook de daad bij het woord.

TOP TIPS

Maak ook voor jezelf gebruik van een geheugensteuntje in je agenda, anders loop je het risico om dit te vergeten, tussen alle andere opdrachten en bezigheden door.

Hoe?
De 4 kapstokken

Kapstok 4

Mogelijke uitkomsten van het gesprek

De mogelijkheid tot kiezen

Wanneer je samen met de jongere doorheen het perspectiefgesprek zicht krijgt op diens gewenste toekomst, kan je samen met hem of haar de keuzemogelijkheden bespreken en mogelijke hulpbronnen aanreiken.

✓ Vaak is het aanreiken van de **mogelijkheid tot kiezen** al een eerste belangrijke stap

Meerdere wetenschappelijke kaders onderschrijven het belang van de mogelijkheid tot kiezen.

Leren kiezen betekent ook **het nemen van de verantwoordelijkheid** voor de gevolgen. Zelf kiezen verhoogt ook het **gevoel van autonomie en competentie** en bijgevolg ook de **intrinsieke motivatie** tot het doorvoeren van deze keuze.

Kapstok 4

TOP TIPS

Ga na of de jongere reeds een 'Mijn loopbaan' of 'Persoonlijk Ontwikkelingsplan' (POP) heeft.

Als begeleider is het belangrijk om te onderzoeken hoe de jongere tegenover school staat en op welke manier hij of zij al met de eigen (leer)loopbaan bezig is geweest. In veel scholen, vooral BSO, CDO en BUSO OV3 en OV4, wordt gewerkt met 'Mijn loopbaan' en een 'Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP)'. Binnen het voltijds onderwijs kan je hiervoor ook terecht bij informatie uit het CLB-dossier, indien het CLB betrokken is.

Deze bronnen bevatten al veel nuttige informatie waarmee je aan de slag kan. Samen met de jongere kan je zo een overzicht maken van zijn of haar (leer)loopbaan. Op die manier wordt de vroegere leerloopbaanbegeleiding verdergezet en aanvullend gewerkt, binnen een vertrouwd referentiekader voor de jongere.

Daarnaast begeleiden ook andere organisaties, zoals Leerwinkel De Stap, GTB en de NAFT-partners, jongeren in hun (leer)loopbaan. Wil je nagaan of de jongere hier al gebruik van heeft gemaakt, zodat je hierop kan verder bouwen? Vraag dit dan het best aan de jongere zelf, de leerlingbegeleider of de CLB-medewerker.

Kapstok 4

6 verschillende uitkomsten van het gesprek

'Een waaier aan mogelijkheden' in de brochure

Door de vele mogelijke keuzes, de complexiteit van het thema en de voortdurend veranderende regelgeving is het niet nodig – en ook niet haalbaar – dat een loopbaanbegeleider alles zelf volledig kent. In de brochure vind je per keuze de belangrijkste informatie, websites en links die je samen met de jongere kunt ontdekken. Door actuele bronnen te raadplegen, kan je de jongere steeds up-to-date informatie bieden en samen nieuwe mogelijkheden verkennen. Afhankelijk van de interesse van de jongere vind je hieronder een overzicht van de meest relevante informatie.

Info om met de jongere te **delen of als achtergrond** voor jezelf.

Kapstok 4

Keuze 1

Ik weet niet goed wat ik wil – ik wil hulp krijgen om een beslissing te kunnen nemen

Stoppen met school is een keuze waarvan de gevolgen op dat moment vaak nog moeilijk in te schatten zijn. Ongeacht de reden van het stoppen, is het belangrijk om met de jongere in gesprek te gaan en samen te kijken naar mogelijke perspectieven voor de toekomst.

Het is belangrijk om deze jongeren mee te geven dat het nuttig is om een **concreet plan** op te stellen en **samen te bekijken welke hulpbronnen** ze kunnen inschakelen, mocht het realiseren van dit plan langer duren dan verwacht.

Misschien is het nog niet haalbaar om al een concreet plan op te maken?

Daarom stellen we voor om te proberen **minstens één concrete afspraak te maken voor verder contact**.

Kapstok 4

Een aantal mogelijkheden

De jongere ...

- maakt een afspraak bij het CLB, eventueel samen met de begeleider.

CLB

- maakt een afspraak bij De STAP, eventueel samen met de begeleider.

De Stap

- surft zelf naar de website van Onderwijskiezer, waar een volledig overzicht te vinden is van alle mogelijkheden om verder te leren. Vervolgens deelt hij of zij met de begeleider zijn of haar keuze.

Onderwijskiezer

- zoekt uit welke soort opleiding op dit ogenblik het beste bij hem of haar past: voltijds of deeltijds secundair onderwijs, duaal leren, dag- en avondonderwijs voor volwassenen (SYNTRA, CVO, Basiseducatie, VDAB, hoger onderwijs, ...)
- vraagt raad aan zijn of haar leerkracht, leerlingbegeleider of CLB-medewerker.
- kiest om te gaan werken. Hij of zij kan dan voor meer informatie terecht bij de lokale werkwinkel of op de site van de VDAB. Als de overvloed aan informatie te overweldigend is, kan hij of zij nog altijd terecht bij ...
    - vrienden en familie
    - mensen die hem of haar nu al ondersteunen vanuit de school en het CLB
    - mensen die hij of zij kent via zijn of haar activiteiten in de vrije tijd, of andere
    - indien van toepassing: andere begeleiders bv. OCMW, begeleiding, voorziening, ...

Kapstok 4

Keuze 2

Ik wil verder leren en een kwalificatie behalen

Wanneer de jongere kiest om een opleiding te volgen, is het belangrijk om samen de verschillende mogelijkheden te bekijken. Op de websites van Onderwijskiezer en Leerwinkel De Stap vind je alle nodige informatie. Bij interesse in een specifieke opleiding kan eenvoudig worden doorgeklikt naar de website van de betrokken organisatie.
Sommige opleidingen zijn kwalificatiegericht, andere niet. Zonder volledig te willen zijn, geven we hieronder een overzicht van enkele interessante mogelijkheden.

Onderwijskiezer

De Stap

- Heroriëntering

De jongere heeft wel nog zin om **naar school** te gaan, maar wil niet meer naar zijn of haar huidige school of richting. Misschien is een heroriëntering naar een andere studierichting of ander studiegebied een mogelijkheid. Het CLB van de school kan hierin ondersteunen.

- Diploma secundair onderwijs behalen

De jongere heeft geen zin meer om naar school te gaan, maar wil wel zijn of haar diploma secundair onderwijs halen. Dan is de **examencommissie** secundair onderwijs of een diplomagerichte opleiding binnen het **volwassenenonderwijs** misschien iets voor hem of haar.

Kapstok 4

Volwassenenonderwijs

Misschien is een overstap naar het volwassenenonderwijs een mogelijkheid? In het volwassenenonderwijs kan de jongere zowel overdag als 's avonds cursus volgen. Let wel, het aanbod is niet in elke regio hetzelfde. In de diplomagerichte opleidingen - binnen het volwassenonderwijs - kan een jongere terecht, als hij nog een diploma secundair onderwijs wil halen.

Onderwijs Vlaanderen - cursisten
Onderwijskiezer - volwassenen
Leerwinkel De Stap

Zoek je een actueel overzicht van de opleidingen die aangeboden worden in het volwassenenonderwijs in Provincie Oost-Vlaanderen?

Overzicht opleidingen volwassenenonderwijs - Leerwinkel De Stap

Basiseducatie

Kiest de jongere om verder aan zijn of haar basistaal en rekenvaardigheid te werken, dan is het aanbod van **basiseducatie - LIGO** en de extra taalcursussen binnen de **centra voor volwassenenonderwijs** of **VDAB** een mogelijkheid.

Ligo

Uniformberoepen

Zonder diploma kunnen jongeren kandideren voor een job bij **defensie** (soldaat) of bij de **politie** (agent van de politie).

Onderwijskiezer - uniformberoepen

Regionale info over uniformberoepen vind je in de brochure van Leerwinkel De Stap op p11.

Regionale info uniformberoepen - Leerwinkel De Stap

Kapstok 4

Goed om te bespreken

- De inschrijvingsvoorwaarden, het inschrijvingsgeld en de manier van aanpak is bij elke opleidingsaanbieder anders. Ga samen met de jongere via Onderwijskiezer na, of die **aan alle voorwaarden voldoet** om zich te mogen inschrijven. Zo voorkom je teleurstellingen en weet je meteen ook welke belangrijke documenten hij of zij dient mee te brengen. Voor regionale info en persoonlijke hulp kan de jongere ook steeds terecht bij Leerwinkel De Stap Gent.

- Het is belangrijk om na te vragen onder welk **statuut** de jongere valt.
  - Volgt hij of zij als werkzoekende een opleiding bij de VDAB?
  - Volgt hij of zij een opleiding bij een CVO als werkzoekende-student of enkel als student?
  - Welke papieren moet hij of zij verder nog in orde brengen?

- Jongeren die **illegaal** verblijven in Vlaanderen en niet voldoen aan de bepalingen van het wettig verblijf, kunnen niet terecht in het volwassenenonderwijs.

  Onderwijs Vlaanderen - wettig verblijf

- Het volgen van een opleiding geeft **niet altijd een vrijgeleide** om niet in te gaan op een oproep voor werk van de VDAB.

  VDAB - vrijstellingen

- Het kan zijn dat de jongere later (op een andere manier) opnieuw wil gaan studeren. Het geeft perspectief om met de jongere te overlopen wie hem of haar bij deze keuze, kan helpen.
  - Wie kent de jongere goed genoeg, om samen met hem of haar - nu of later - verder te zoeken? We denken hier aan iemand uit de vriendenkring, jeugdwelzijnswerk, ...
  - Is er iemand vanuit de school (leraar, leerlingbegeleider) of CLB-medewerker bij wie de jongere met vragen terecht kan? Is de jongere bereid en kent hij of zij de weg naar de Leerwinkel?

Kapstok 4

Keuze 3

Ik wil verder leren en werken/een opleiding volgen om te kunnen werken

Sommige jongeren geven aan dat zij, bijvoorbeeld om financiële redenen, verplicht zijn om te gaan werken en daardoor hun dromen opzij moeten zetten.

Door samen te bekijken welke mogelijkheden er bestaan om werk te combineren met een traject, zoals avondonderwijs in het volwassenenonderwijs, kan je hen opnieuw perspectief bieden en laten zien dat er toch wegen zijn om hun doelen stap voor stap te realiseren.

Tweedekansonderwijs

Vlaanderen - volwassenenonderwijs

Onderwijskiezer - volwassenen

Jongeren die starten met een traject duaal leren binnen het gewoon onderwijs, passen de kennis en vaardigheden die ze op school hebben opgedaan meteen toe op de werkvloer.

Onderwijskiezer - duaal leren

Tot slot zijn er nog tal van korte en lange opleidingen met “werk” als uitgangspunt. Hierbij denken we vooral aan het aanbod van de **VDAB en SYNTRA**. Tijdig inschrijven is de boodschap, want voor sommige opleidingen zijn er wachtlijsten of is het aanbod beperkt. Overloop met de jongere op welke manier deze wachttijd overbrugd kan worden (cf. Ik wil werken). Denk aan een tijdelijke job, vakantie- of weekendwerk, een korte cursus, vrijwilligerswerk, ...

Kapstok 4

Keuze 4

Ik wil werken

Uit ervaring weten we dat jongeren vaak niet goed weten hoe ze het zoeken naar werk kunnen aanpakken. Daarom reiken we hieronder enkele kleine, haalbare en actieve stappen aan die hen op weg kunnen helpen en echt een verschil kunnen maken.

De jongere moet zich **verplicht** inschrijven.

- Inschrijven bij de VDAB als werkzoekende is belangrijk

Op deze manier geeft de jongere aan: *ik wil werken en ben op zoek naar een job*.
De inschrijving bij VDAB kan de jongere op verschillende manieren doen, eventueel met jouw ondersteuning als begeleider.

Bij de VDAB kan je op verschillende manieren inschrijven:

- Telefonisch op 0800 30 700 elke werkdag van 8:00 tot 16:30 uur
- Online inschrijven als werkzoekende bij de VDAB

Kapstok 4

En wat volgt er nadat je bij VDAB bent ingeschreven?

Wanneer een jongere stopt met school of opleiding en zich inschrijft bij VDAB – al dan niet met jouw begeleiding – start de beroepsinschakelingstijd en moet de jongere zich ook aansluiten bij een ziekenfonds.
Het is belangrijk dat de jongere hiervoor zelf de nodige stappen zet. Jij kan als begeleider nadien terugkoppelen om na te gaan of dit gelukt is. Zo blijft de verantwoordelijkheid bij de jongere en geef je hem of haar de kans om zelfvertrouwen en zelfstandigheid op te bouwen.

Wat met de kinderbijslag?

Voor informatie over kinderbijslag kan je terecht op Groeipakket.be.

Goed om te bespreken

- Om de inschrijving zo vlot mogelijk te laten verlopen, is het handig dat de jongere enkele documenten klaar heeft liggen (zoals identiteitskaart en rijksregisternummer). Ook is het goed om vooraf al na te denken over het soort werk dat hem of haar aanspreekt, de talenkennis en andere relevante informatie. Dit geldt voor elke manier van inschrijven. Bereid dit samen voor – een handige checklist kan daarbij extra ondersteunen

Kapstok 4

- Sommige diensten, zoals VDAB, communiceren op verschillende manieren: via brief, sms of e-mail. Het is belangrijk dat de jongere elk kanaal opvolgt en ook tijdig reageert. Geef zeker ook veranderingen in gsm-nummer of (e-mail)adres meteen door, zo blijft de communicatie altijd vlot verlopen.

- Voor sommige jongeren kan het vragen van informatie bij de VDAB of het inschrijven een uitdagend proces zijn. Kijk samen wie hen eventueel kan ondersteunen, zoals een vriend, buur of een dienst (jongerenwerk, OCMW, ...). Moedig de jongere altijd aan om eerst zelf een poging te doen – eventueel tijdens het gesprek en onder jouw begeleiding – zodat ze zelfvertrouwen opbouwen en zich gerustgesteld voelen.

- Na de inschrijving bij de VDAB begint de beroepsinschakelingstijd van ongeveer één jaar. Het doorlopen van dit jaar geeft niet automatisch recht op een uitkering; hiervoor gelden verschillende voorwaarden.

Beroepsinschakelingstijd - VDAB

Op zoek naar werk

Werk vinden is niet altijd eenvoudig. Sommige jongeren krijgen snel een aanbod, maar de meesten moeten actief zelf op zoek gaan. Voor jongeren zonder diploma of kwalificatie kan dit een echte uitdaging zijn. Hieronder vind je een overzicht van kleine, haalbare stappen die de jongere zelf kan zetten om vooruitgang te boeken.

Kapstok 4

- Op de website van de VDAB vind je 10 handige tips om te ontdekken welke job het beste bij jou past, gebaseerd op je eigen interesses en vaardigheden.

  Vind de job die bij je past - VDAB

- Na de inschrijving bij de VDAB wordt van de jongere verwacht dat hij of zij zelf actief op zoek gaat naar werk. Laat de jongere weten dat hij of zij er niet alleen voor staat. Op de pagina *Je staat er niet alleen voor* vindt de jongere handige tips en een contactknop om een bemiddelaar te bereiken.
  Heeft de jongere moeite om werk te vinden door een beperking of gezondheidsprobleem? Ook dan kan de VDAB ondersteuning bieden. Er is een uitgebreid aanbod aan stages en werkplekopleidingen, waarbij vaak de mogelijkheid bestaat om na afloop in dienst te blijven. Alle mogelijkheden zijn terug te vinden op de website van de VDAB.

  VDAB - beperking of gezondheidsprobleem

  VDAB - jongeren

  VDAB - overzicht vacatures

- Via de beroepenzoeker op Onderwijskiezer kan je aan de hand van een interesse- of studiegebied op zoek gaan naar werk. Wanneer je op een van de opties doorklikt, dan krijg je een overzicht van de opleidingen, die de basis vormen van bepaalde beroepen. Of omgekeerd, welke opleiding je best volgt, wanneer je interesse hebt in een bepaald beroep. De site brengt je ook automatisch naar de webpagina van de VDAB, waar je jobs kan terugvinden binnen dat specifiek interesseveld.

  Onderwijskiezer - beroepenzoeker

Kapstok 4

Een job zoeken kan via verschillende kanalen

Er zijn verschillende manieren om werk te zoeken. Welke methodes kent de jongere al, en welke passen het beste bij hem of haar?

- Het bezoeken van een jobbeurs.
- Regelmatig binnenspringen bij je VDAB-bemiddelaar.
- Het inkijken van kranten en weekbladen.
- Het maken van een lijstje van interessante websites en apps die regelmatig geraadpleegd kunnen worden.
- Inschrijven bij (alle) interimkantoren in de buurt. Sommige interimkantoren specialiseren zich ook in bepaalde sectoren.
- Mond-tot-mond: motiveer de jongere om binnen zijn of haar netwerk te vertellen dat hij of zij werk zoekt.
- Maak bewust gebruik van sociale media zoals bijvoorbeeld LinkedIn.

Jongeren kunnen sociale media gebruiken om actief werk te zoeken door te reageren op vacatures of zichzelf spontaan aan te bieden. Ook werkgevers maken gebruik van sociale media om het profiel van hun toekomstige werknemer te bekijken. Raad daarom de jongere aan om zijn of haar profiel goed te bekijken en na te gaan welke informatie “publiek” mag staan (zodat die door iedereen gezien kan worden) en welke info hij of zij best afschermt (zodat die enkel bekeken kan worden door familie en vrienden).

Kapstok 4

Solliciteren

- Bekijk samen met de jongere bij wie hij of zij terechtkan om de motivatiebrief en het cv te verbeteren en te oefenen voor een sollicitatiegesprek.

  VDAB - sollicitatietips

- Leg uit hoe belangrijk het is om altijd te reageren op elke uitnodiging voor werk, of dit nu via brief, sms of e-mail gebeurt.

- Moedig de jongere aan om elke sollicitatie goed voor te bereiden. Hij of zij kan ook gerichte vragen bedenken over het statuut van de job, het contract, de werkuren, het loon of eventuele bijscholing.

En ondertussen ... niet stilzitten!

- Werk vinden is niet gemakkelijk. Vindt de jongere niet direct werk, dan kan die intussen misschien nog iets anders doen zoals vrijwilligerswerk, een cursus volgen overdag of 's avonds, een studentenjob, weekendwerk, ...

  Leerwinkel De Stap

- Heeft de jongere het gevoel dat hij of zij nog bepaalde basisvaardigheden mist, om zelfstandig in het dagelijkse leven te kunnen staan? Ligo biedt verschillende opleidingen basiseducatie aan bv. het schrijven van een sollicitatiebrief, Nederlands voor anderstaligen, online bankieren, computervaardigheden, enz.

  Ligo Gent-Meetjesland-Leieland
  Ligo Zuid-Oost-Vlaanderen
  Ligo Waas en Dender

Warme overdracht

Wat is warme overdracht?

Warme overdracht is het voorzien van continuïteit in de begeleiding, op maat van – en met – de jongere(n), met het oog op een vlotte, zorgzame overstap naar levensloopbaanactiviteiten, binnen een continuüm van maatschappelijke integratie tot een duurzame loopbaan.
Via warme overdracht verkleinen actoren samen met de jongere(n) de afstand tot die activiteiten.

Warme overdracht betekent een zorgvuldige, respectvolle en persoonlijke manier van **doorverwijzen** van een leerling of cliënt naar een andere persoon of instantie. Het doel is dat de leerling of cliënt zich gesteund voelt en dat de overgang soepel verloopt, zodat belangrijke informatie niet verloren gaat en de hulpverlening continu blijft.

In het kader van uitstroombegeleiding vergroot een warme overdracht de kans dat de jongere **effectief de stap zet** naar een bepaalde instantie of persoon. Door zelf betrokken te blijven bij deze overdracht, weet je beter wat een instantie kan betekenen voor jouw jongere en kun je bij een vervolggesprek makkelijker aansluiten bij de eerder gezette stappen en gedeelde informatie. Ook de professionals kunnen zo vlotter verder bouwen op het traject dat jij al met de jongere hebt doorlopen. De jongere hoeft niet telkens hetzelfde verhaal te herhalen, waardoor dubbel werk wordt vermeden.

Komt een jongere ondanks alles toch niet verder of lukt het niet om een afgesproken stap te zetten, dan is de kans groot dat hij of zij de weg terugvindt naar jou, waardoor de begeleiding blijft aansluiten bij de behoeften van de jongere.

Warme overdracht

Wanneer je jongeren begeleidt en doorverwijst, is warme overdracht een **basisreflex**.

In de realiteit lukt het niet altijd om een warme overdracht 'volgens de regels van de kunst' te doen. Tracht toch bij elke begeleiding (desnoods achteraf) - in de mate van het mogelijke - een warme overdracht te verwezenlijken.

Kenmerken van een warme overdracht

Kenmerk 1

Persoonlijke benadering

De overdracht wordt op een persoonlijke en respectvolle manier gedaan, waarbij de betrokkenen zorgvuldig (*) met elkaar communiceren en de jongere zich niet verloren voelt in het proces.

- Uitgangspunt: tracht de jongere zo veel mogelijk zelf te laten communiceren met de betrokken instantie. Verloopt de communicatie toch door jou? Doe dit dan zo transparant mogelijk en in samenspraak met de jongere (m.a.w. met diens toestemming en medeweten).

(*) Ben je onzeker over met wie bepaalde info je al dan niet mag delen? Raadpleeg je eigen deontologische code. Heb hierbij vooral aandacht voor het verschil tussen professionals met beroepsgeheim en professionals met discretieplicht of ambtsgeheim.

Warme overdracht

Kenmerk 2

Gedetailleerde informatie

In een warme overdracht wordt **belangrijke achtergrondinformatie** gedeeld, zoals de noden, behoeften, sterktepunten en eventuele zorgen rondom de jongere, zodat de nieuwe betrokkene goed voorbereid is en direct kan helpen.

Kenmerk 3

Vertrouwen opbouwen

De persoon die de overdracht doet, zorgt ervoor dat de jongere **vertrouwen** kan opbouwen in de nieuwe contactpersoon. Dit kan door bijvoorbeeld samen met de jongere naar de nieuwe persoon te gaan of hen vooraf kennis te laten maken in jouw bijzijn (bv. telefonisch, digitaal, via een bezoek op school, ...)

Kenmerk 4

Continuïteit in zorg

Het doel is om de **continuïteit** van de hulpverlening of ondersteuning te **waarborgen**, zodat de jongere zich ondersteund blijft voelen, zelfs als er van context of ondersteuningspersoon wordt gewisseld.

Warme overdracht

Nog enkele tips

- Is de jongere zelf minder ondernemend of te onzeker om zelf de stap te zetten naar een bepaalde instantie? Laat hem of haar in jouw bijzijn die instantie opbellen of plan samen een gesprek in, ter kennismaking of om info in te winnen.

- Probeer een gezicht te plakken op de persoon die de verdere begeleiding met de jongere zal opnemen. Lukt het niet om een fysiek gesprek of een videomeeting in te plannen? Bevraag dan of je van de persoon in kwestie een foto kan krijgen, als je inschat dat dit voor de jongere belangrijk is.

- Probeer de betrokken instanties telefonisch te contacteren, eerder dan enkel je info te baseren op wat je terugvindt via websites e.d.. Dit maakt de drempel ook voor jou lager om deze instanties later opnieuw te contacteren.

- Neem je contact op met een dienst in afwezigheid van de jongere? Bespreek dan duidelijk welke informatie je wel of niet mag doorgeven. Is de jongere wantrouwig of onzeker? Leg dan concreet uit wat je precies zal zeggen, zodat je het vertrouwen stap voor stap kunt opbouwen.

- Heeft de jongere een e-mailadres? Betrek hem of haar dan altijd bij de e-mailcommunicatie, ook als de mails niet altijd gelezen worden. Zo blijft de jongere betrokken en neemt hij of zij stap voor stap meer verantwoordelijkheid.

- Wanneer je merkt dat het niet evident zal zijn voor de jongere om een bepaalde stap te zetten, tracht deze stap dan te concretiseren. Breng de begeleider, die het van je overneemt, op de hoogte van deze concrete afspraken, liefst in het bijzijn van de jongere. Zo voelt de jongere dat de afspraken die jullie maken er 'niet zomaar' zijn en kan ook de begeleider, die het overneemt, mee opvolgen of de jongere de nodige stappen zet en hem of haar ook helpen waar nodig.

Warme overdracht

De term 'overdracht' impliceert inherent éénrichtingsverkeer: je draagt de jongere over aan een andere instantie of begeleider. In realiteit zal de jongere van jou echter nog opvolging vragen, ook na deze overdracht. Of zal jij de 'orde draad' figuur vormen die doorheen het traject aanwezig blijft, terwijl de jongere ook stappen zet naar andere instanties.

TOP TIPS

Probeer regelmatig spontaan te informeren hoe het gaat, ook wanneer de jongere (tijdelijk) begeleid wordt door een andere instantie of na jouw overdracht. Jongeren, maar ook instanties, nemen namelijk niet altijd uit zichzelf contact op als iets niet verloopt zoals afgesproken. Door dit actief op te volgen, voorkom je dat jongeren tussen de mazen van het net vallen en kun je hen indien nodig opnieuw ondersteunen.

Ben je onzeker wat de mogelijkheden zijn qua nazorg of duurtijd vanuit jouw functie? Ga hierover dan in gesprek met je leidinggevende of organisatie.

Slot

Vragen, opmerkingen, aanvullingen, suggesties of verbetervoorstellen

Zie deze leidraad als een extra hulpmiddel naast de vele sterke praktijken in de Oost-Vlaamse scholen. Jij beslist als gespreksvoerder of en hoe je ze inzet.

Kennen jullie nog succesvolle methodieken, hebben jullie aanvullingen, suggesties of verbetervoorstellen ? Deel deze dan zeker met de coördinator van het Oost-Vlaamse Netwerk Samen Tegen Schooluitval, via onderstaand mailadres.

nsts@oost-vlaanderen.be